

Засади проектування громадських будівель в історичному середовищі

Вертай Олена

❖ Мета дослідження

Визначення засад проектування громадських будівель в історичному архітектурному середовищі.

❖ Об'єкт дослідження

Громадські будівлі культурно – просвітницького, музейно – виставкового призначення.

❖ Предмет дослідження

Особливості архітектури громадських будівель в історичному середовищі

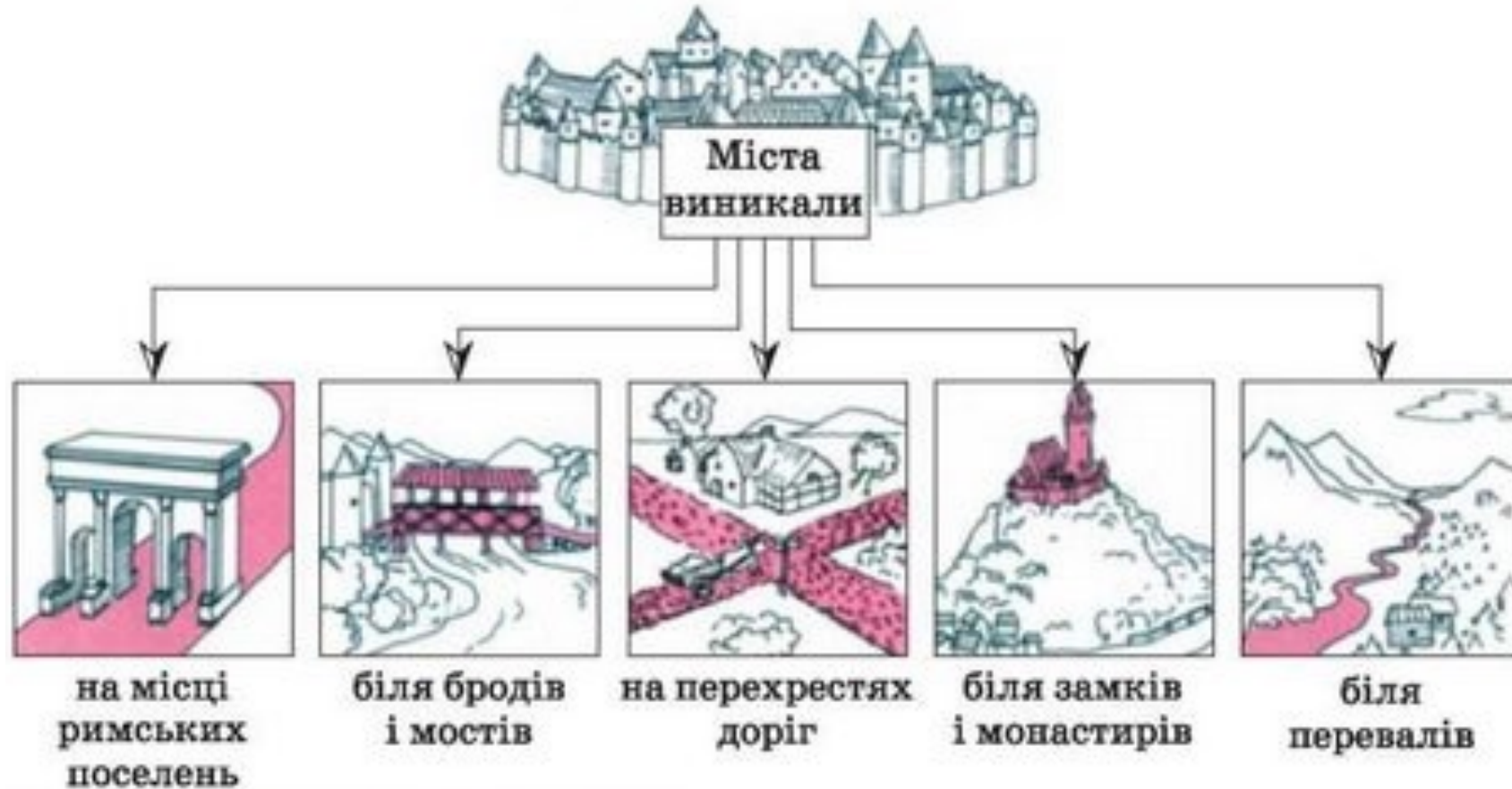

РОЗДІЛ 1.

Стан дослідження проблем
проєктування та будівництва у
міських історичних ареалах.

Збережені історичні центри міст формувалися на основі первинних заселень, які були розташовані на важливих торгових, транспортних та оборонних маршрутах

Зараз в Україні під охороною держави перебуває понад 140 000 пам'яток історії та культури

понад 54 000 пам'яток історії;

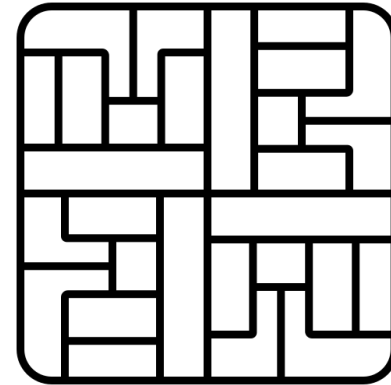
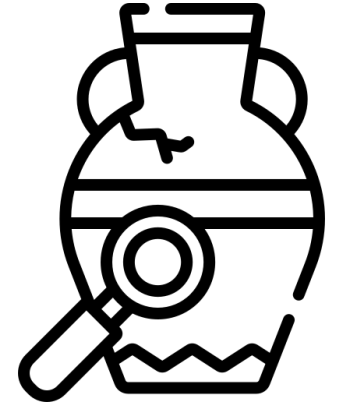
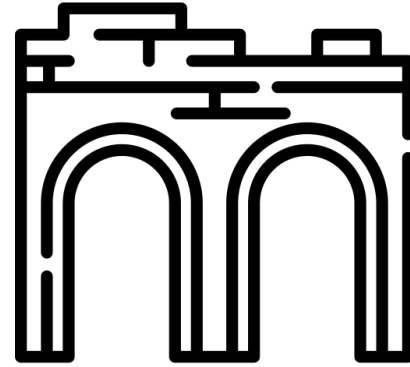
понад 64 000 пам'яток археології;

близько 7 000 монументальних творів мистецтва;

близько 15 000 пам'яток містобудування та архітектури.

Могилу Тараса Шевченка, малюнок 1898 г.

- "Історичний міський ландшафт" є природним та екологічним середовищем, включно з археологічними та палеонтологічними об'єктами, що формували людські поселення в міському середовищі впродовж досить тривалого періоду часу та визначається за його цілісністю і цінністю з археологічної, архітектурної, доісторичної, історичної, наукової, естетичної, соціально-культурної та екологічної точок зору.

Для забезпечення збалансованого підходу до проектування в історичному архітектурному середовищі важливо враховувати такі аспекти:

Збереження історичних будівель та об'єктів, які є цінністю для історії та культури.

Враховання контексту та історичної значущості території, на якій буде розміщуватися нова будівля або інфраструктура.

Використання сучасних технологій та матеріалів, які забезпечать ефективно та стійке функціонування нових споруд, з урахуванням їх сумісності з історичним оточенням.

Створення нових будівель та інфраструктури, які доповнюватимуть та відтворюватимуть історичний контекст.

Ретельна оцінка впливу будівництва нових споруд на історичний контекст та вжиття заходів для зменшення його можливого негативного впливу.

Залучення експертів з історії та культури для консультування та визначення кращих підходів до збереження історичної цінності та створення нових будівель та інфраструктури.

Аналіз світового досвіду

Музей Гуггенгайма, Більбао, Іспанія, 1997,
Френк Гері

CASP 74, Барселона,
Іспанія, 2009, Vach
Arquitectes

The Diamond, Шефїлд, Велика Британія, 2015,
Twelve Architects

Піраміда Лувр, Париж, Франція, 1989, Юй Мін Пей

Висновки до 1 розділу

Збереження та належний контроль історичних міських осередків сприяє збереженню образу минулих епох, що надає місту своє ідентичності. Історичні міські центри мають велике значення для культури та історії країни, тому важливо забезпечити їх збереження та розвиток.

Формування історичного середовища в українських містах є результатом багатовікового культурного та архітектурного розвитку міст. українських міст має багато особливостей, які відрізняються від історії міст Західної Європи, оскільки вони пов'язані з різними культурними та географічними регіонами.

Різноманітність історико-культурної спадщини відображена у структурі культурної спадщини: культурно-архітектурна спадщина, культурно-археологічна спадщина, історичні будівлі та пам'ятки, культурно-етнічна спадщина, сади, парки та музеї. Система заповідних територій в Україні як географічно, так і з точки зору охорони пам'яток є неоднорідною.

З урахуванням рекомендацій ЮНЕСКО та інших міжнародних організацій, необхідно розробляти законодавче надбання та правові норми, що забезпечують захист історичних міських центрів від знищення та неадекватних змін.

Органічне поєднання сучасної архітектури з існуючим історичним архітектурним середовищем є важливим завданням для забезпечення сталого розвитку суспільства, яку потрібно вирішувати під час проектування та будівництва в міських історичних ареалах. При цьому необхідно дотримуватись принципу збереження основних елементів та архітектурних стилів історичного середовища, в той же час враховуючи сучасні потреби та технології.

Аналіз світового досвіду проектування в міському історичному середовищі свідчить про те, що захист історичних міських центрів та їхній розвиток вимагає комплексного підходу.

РОЗДІЛ 2. Історичний аналіз виникнення та розвитку міста Чернігів

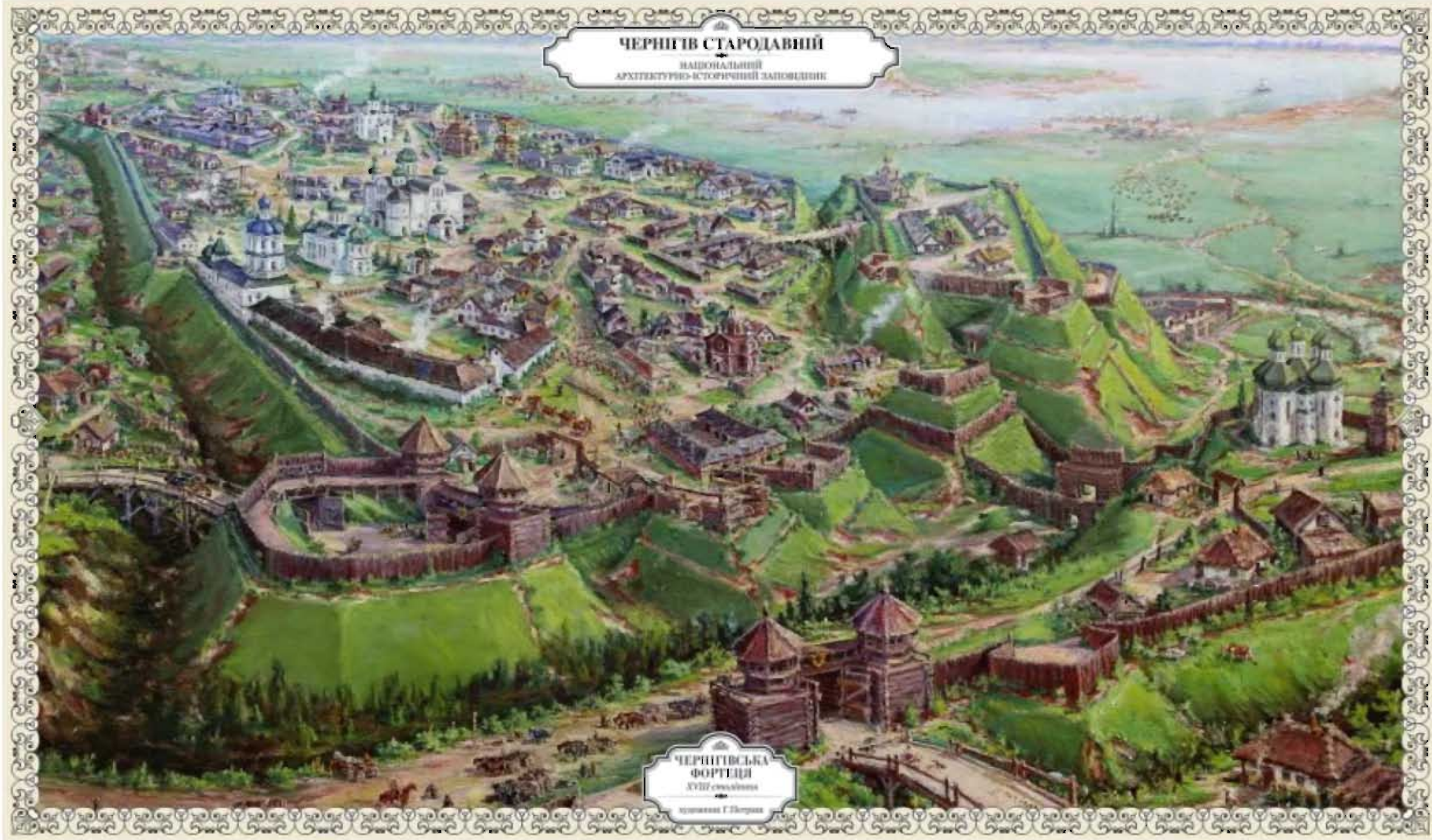
ЧЕРНІГІВ СТАРОДАВНІЙ

НАЦІОНАЛЬНИЙ
АРХІТЕКТУРНО-ІСТОРИЧНИЙ ЗАПОВІДНИК

ЧЕРНІГІВСЬКА ФОРТЕЦЯ

XVII століття

художник Г. Шерман

Пам'ятки Чернігова

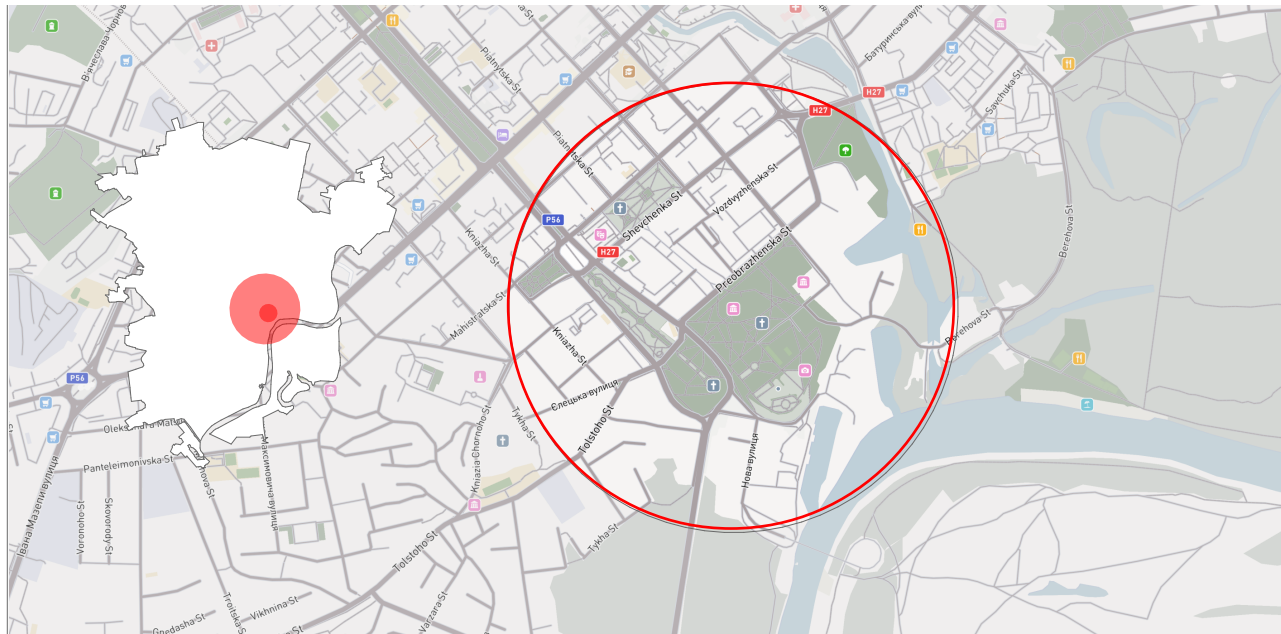
Спасо-Преображенський собор XI ст.

Борисоглібський собор XII ст.

Будинок полкової канцелярії XVII ст.

Пам'ятник І.Мазепі

Художній музей XIX ст.

Пам'ятник Т. Шевченку

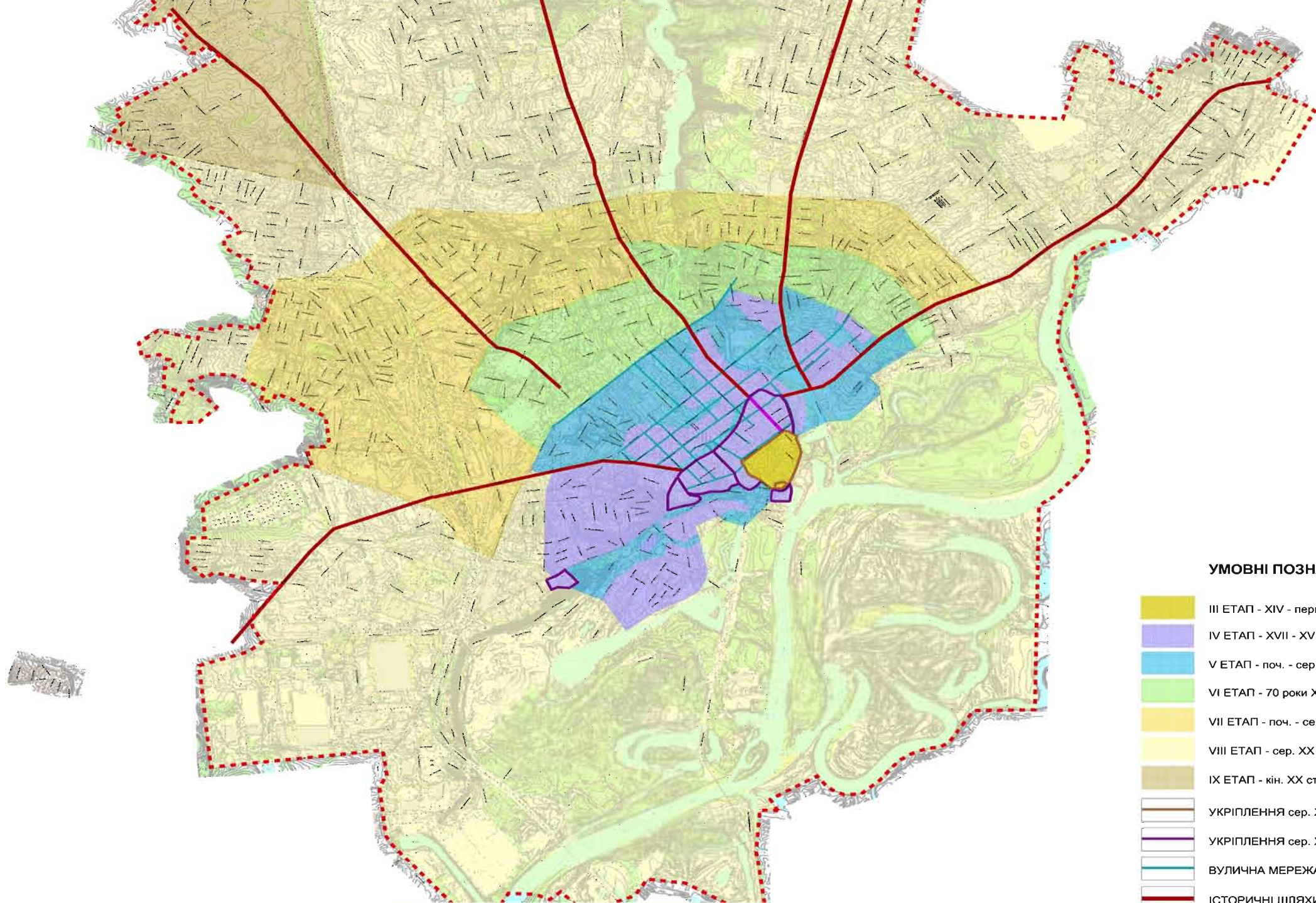
Колегіум XVII-XVIII ст.

Державний архів XVIII ст.

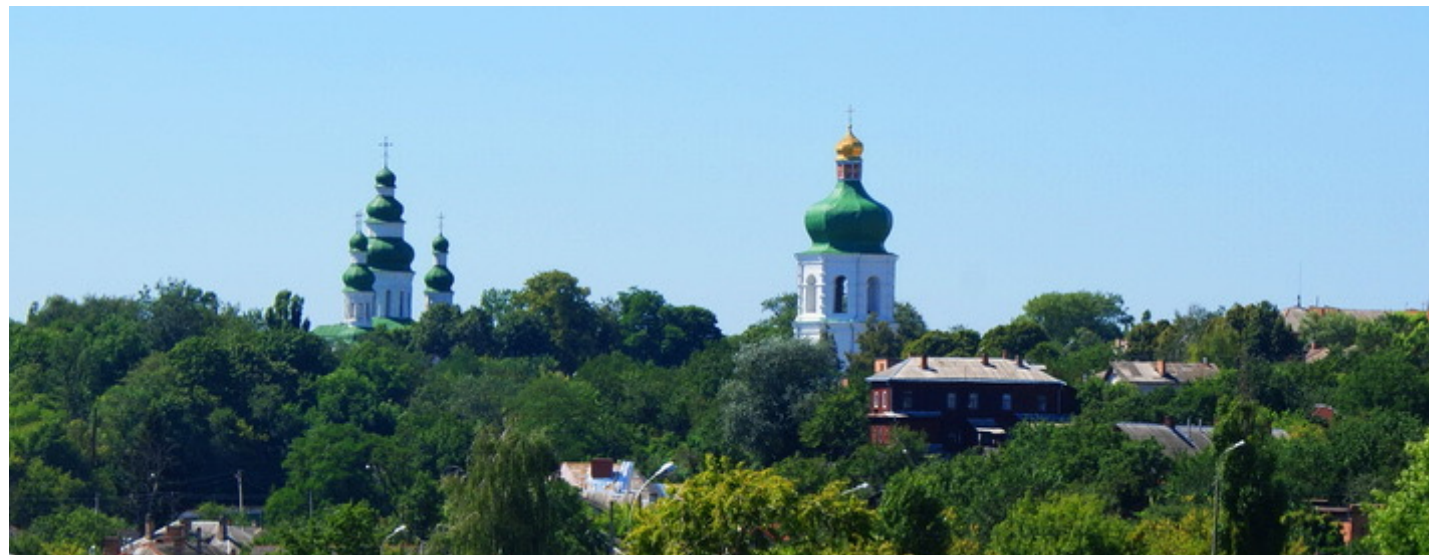
Історичний музей XIX ст.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- III ЕТАП - XIV - перша пол. XVII ст.
- IV ЕТАП - XVII - XVIII ст.
- V ЕТАП - поч. - сер. XIX ст.
- VI ЕТАП - 70 роки XIX ст.-поч. XX ст.
- VII ЕТАП - поч. - сер. XX ст.
- VIII ЕТАП - сер. XX ст. - 80-ті рр. XX ст.
- IX ЕТАП - кін. XX ст.- поч. XXI ст.
- УКРІПЛЕННЯ сер. XVI - першої пол. XVII ст.
- УКРІПЛЕННЯ сер. XVII - кін. XVIII ст.
- ВУЛИЧНА МЕРЕЖА поч. XIX ст.
- ІСТОРИЧНІ ШЛЯХИ

- Визначна цінність Чернігова полягає у пагорбах навколо річки Десни, де до наших днів у високому ступені збереженості зберігся унікальний архітектурно-ландшафтний комплекс, який послідовно формувався впродовж тисячоліть.

Історикоохоронні зони. м. Чернігів

Умовні позначення

- Охоронна зона заповідника
- Ділянки охоронної зони з обмеженістю висоти забудови в 6 м
- Зони регулювання забудови (в межах зони охорони археологічного культурного шару) в 22 м
- Зона охорони археологічного культурного шару
- Зона пам'ятки археології національного значення
- Територія заповідника
- Пам'ятка архітектури та містобудування національного значення, історії місцевого значення
- Пам'ятка архітектури та містобудування національного значення
- Пам'ятка історії місцевого значення
- Пам'ятка архітектури та містобудування місцевого значення, історії місцевого значення
- Пам'ятка архітектури та містобудування місцевого значення

Примітки

Згідно з режимом використання території пам'яток дозволяється нове будівництво за умови погодження з центральним органом у сфері охорони культурної спадщини.

Регулювання забудови вздовж визначених зон охорони пам'яток має бути спрямоване на збереження краєвидів з цих видових точок, фронтів і зон.

- ❖ На території археологічних пам'яток (національного та місцевого значення, за винятком поселення "Кордівка") з метою максимально можливого збереження археологічної спадщини та археологічних культурних шарів встановлено режим використання, який передбачає
- ❖ - На території археологічної пам'ятки дозволені наукові археологічні дослідження, проводиться консервація та музеєфікація знайдених артефактів, а резервні ділянки зберігаються для майбутніх досліджень;
- ❖ - ландшафтні роботи та прокладання інженерних мереж мають відповідати вимогам щодо охорони культурної спадщини та збереження традиційних особливостей довкілля. Під час прокладання підземних інженерних мереж пріоритет віддається проходженню наявними комунікаційними маршрутами;
- ❖ - Проекти, пов'язані із землеустроєм, будівництвом, запобіганням зсувам, будівельними роботами, зміною ландшафту, археологічними дослідженнями, реставрацією, реконструкцією та благоустроєм археологічних об'єктів, мають бути узгоджені з відповідними державними органами в галузі охорони культурної спадщини;
- ❖ - Проведенню земляних робіт на території археологічного об'єкта має передувати археологічне охоронне обстеження, що проводиться на підставі відповідного дозволу.
- ❖ - Проведенню земляних робіт на території археологічного об'єкта має передувати археологічне охоронне обстеження, що проводиться на підставі відповідних дозволів;
- ❖ - Після завершення археологічного обстеження забудовник має отримати дозвіл від відповідного державного органу у сфері охорони культурної спадщини та відновити земляні роботи. Однак на цих ділянках не повинно бути об'єктів, що потребують консервації або музеєфікації;
- ❖ - Якщо під час розкопок археологічних об'єктів буде зроблено археологічні або історичні відкриття, підрядник зобов'язаний припинити подальші розкопки.

Висновки до 2 розділу

Чернігів має велике значення як місто, яке зберегло, у своєму міському плануванні та зовнішності, основні принципи давньоруського містобудування.

Обговорюється питання про можливість включення Чернігівського архітектурно-ландшафтного комплексу до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Архітектурна та містобудівна спадщина Чернігова, і зокрема стан її збереження, не повністю відповідає суворим міжнародним критеріям для включення до списку ЮНЕСКО.

Історичний архітектурно-ландшафтний комплекс Чернігова виглядає ефектно і вражає завдяки невеликим масштабам і тонкому композиційному взаємозв'язку між природними та архітектурними елементами

Для збереження традиційного характеру середовища історичної зони Чернігова необхідно запобігти вибірковому будівництву в місті будівель і споруд великої висоти та об'єму, які можуть завдати шкоди традиційному характеру середовища та призвести до втрати його якісних характеристик. Тому подальше регулювання забудови вздовж виділених зон охорони пам'яток повинно бути спрямоване на захист краєвидів із цих видових точок, фасадів і зон.

РОЗДІЛ 3. Концепція архітектурно-планувальної організації Чернігівського краєзнавчого музейного комплексу

Основні техніко-економічні показники

Загальна площа ділянки - 1.8352 га

Площа забудови - 4 542 м²

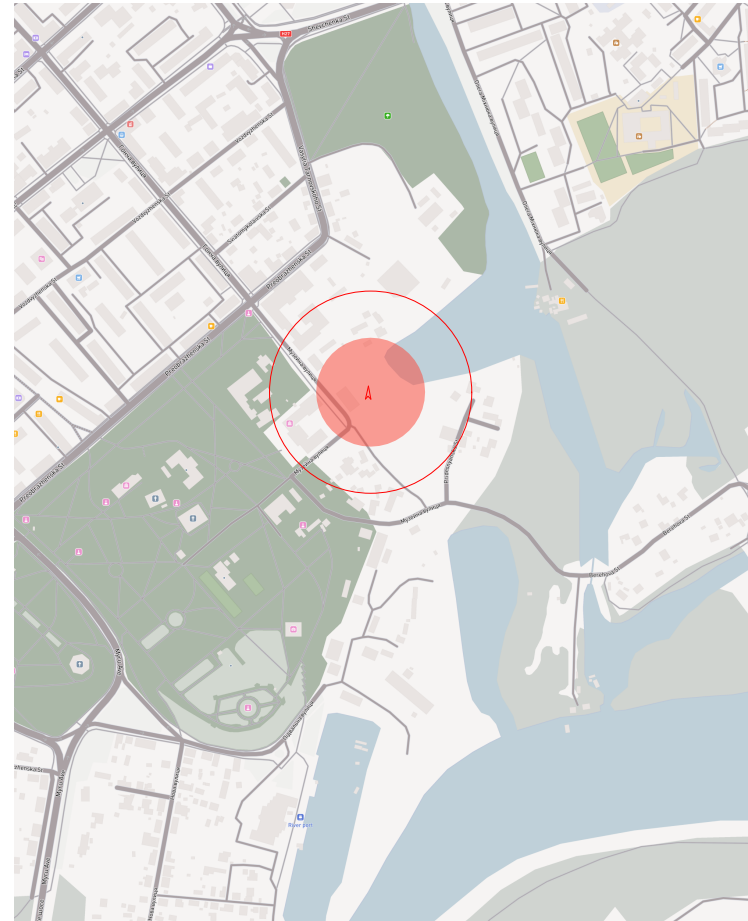
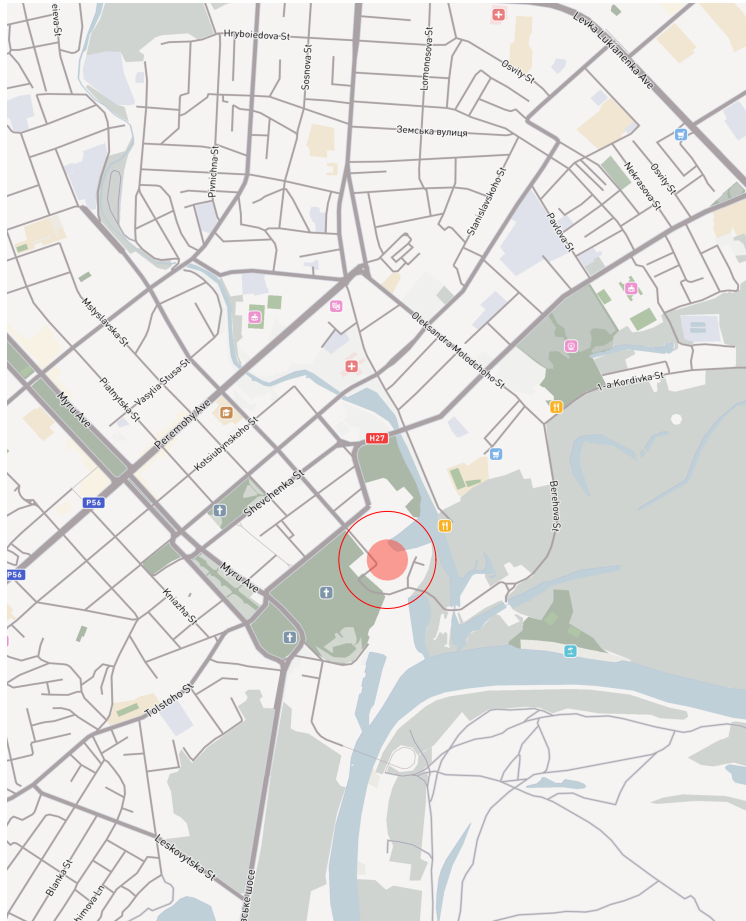

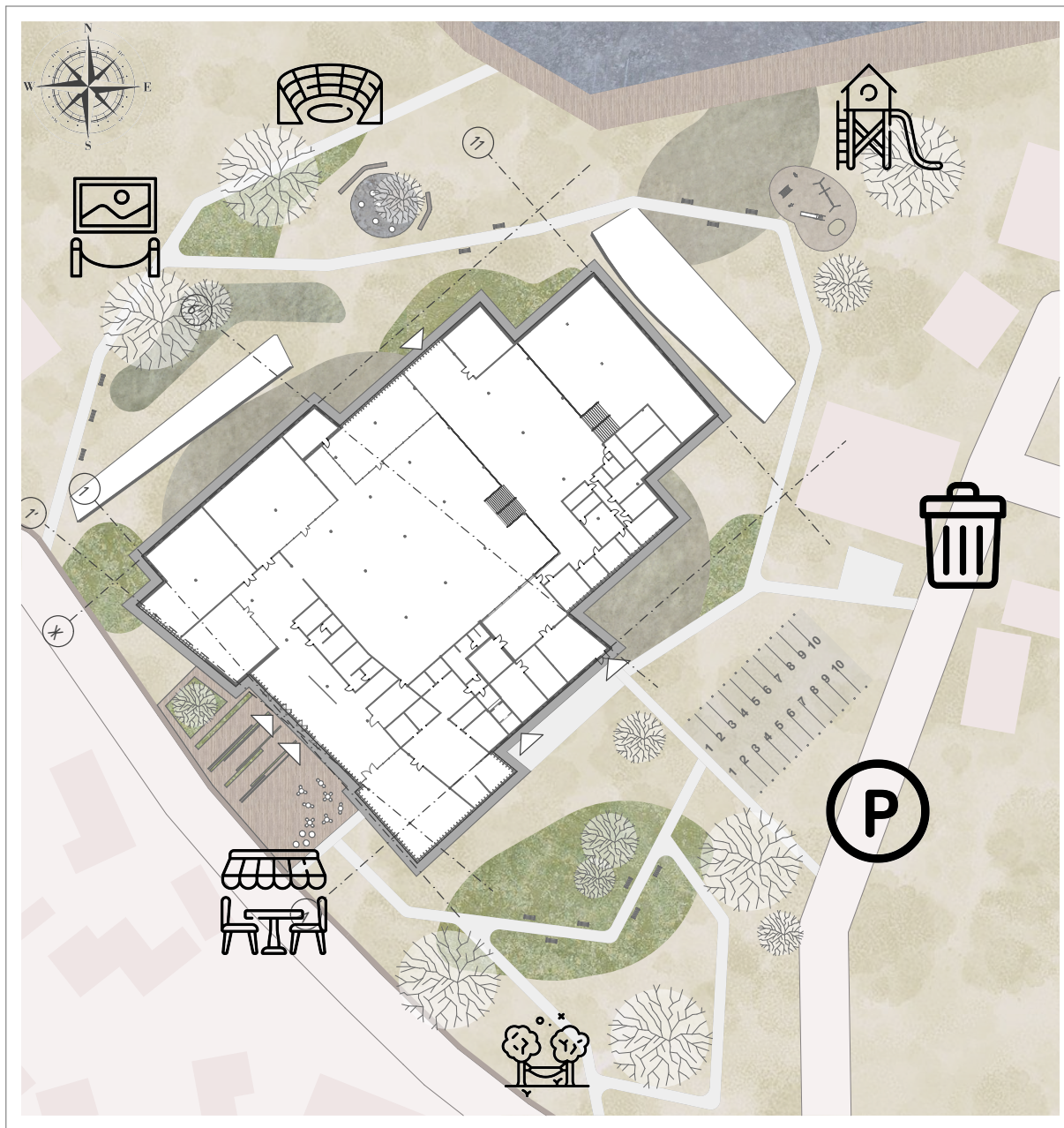
Площа доріжок, проїздів, тощо - 2 120 м²

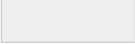

Площа озеленення 11 690 м²

Місце розташування обраної території для розробки пропозиції ескізного проекту м. Чернігів

- - водоїма
- - набережна
- - пішохідні доріжки
- - транспортні шляхи
- - зелені насадження

- - зона для батьків з дітьми
- - зона відкритого лекторію
- - зона виставки під відкритим небом
- - зона літньої тераси ресторану
- - зелений паркінг
- - господарча зона
- - зона відпочинку

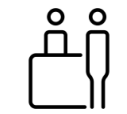
Схема функціонального зонування

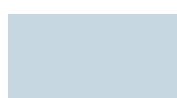
- експозиційна зона

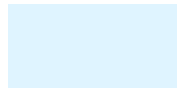
- адміністративні, технічні та допоміжні приміщення

- рецепція та доп. приміщення

- ресторан та допоміжні приміщення

- фондосховище та майстерні

- конференси зали та універсальні зали

План на відм. ± 0.000

Схема руху експозицією

Експлікація														
1	Обідній зал ресторану	170,82	7	М'ясо-рибний цех	25,09	13	Санвузол персоналу	7,75	19	Санвузол чоловічий	25,79	25	Кінолекційна зала	207,14
2	Кухня-роздатка	84,90	8	Холодильна камера	15,51	14	Коридор	6,05	20	Санвузол для МГН	5,37	26	Тимчасова експозиція	232,19
3	Холодний цех	19,44	9	Холодильна камера	15,37	15	Завантажувальна	21,96	21	Санвузол жіночий	26,22	27	Підсідна кімната	36,57
4	Овочевий цех	23,52	10	Комора	8,69	16	Магазин	31,94	22	кімната персоналу	17,97	28	Бібліотека	144,93
5	Кондитерський цех	33,42	11	Комора	9,14	17	Гардероб	19,89	23	Вестидюль	355,54	29	Коридор	31,30
6	Мийна	14,17	12	Кімната персоналу	23,64	18	Санвузол для МГН	6,64	24	Універсальна зала	110,12	30	Постійна експозиція	507,75

План на відм. – 3.700

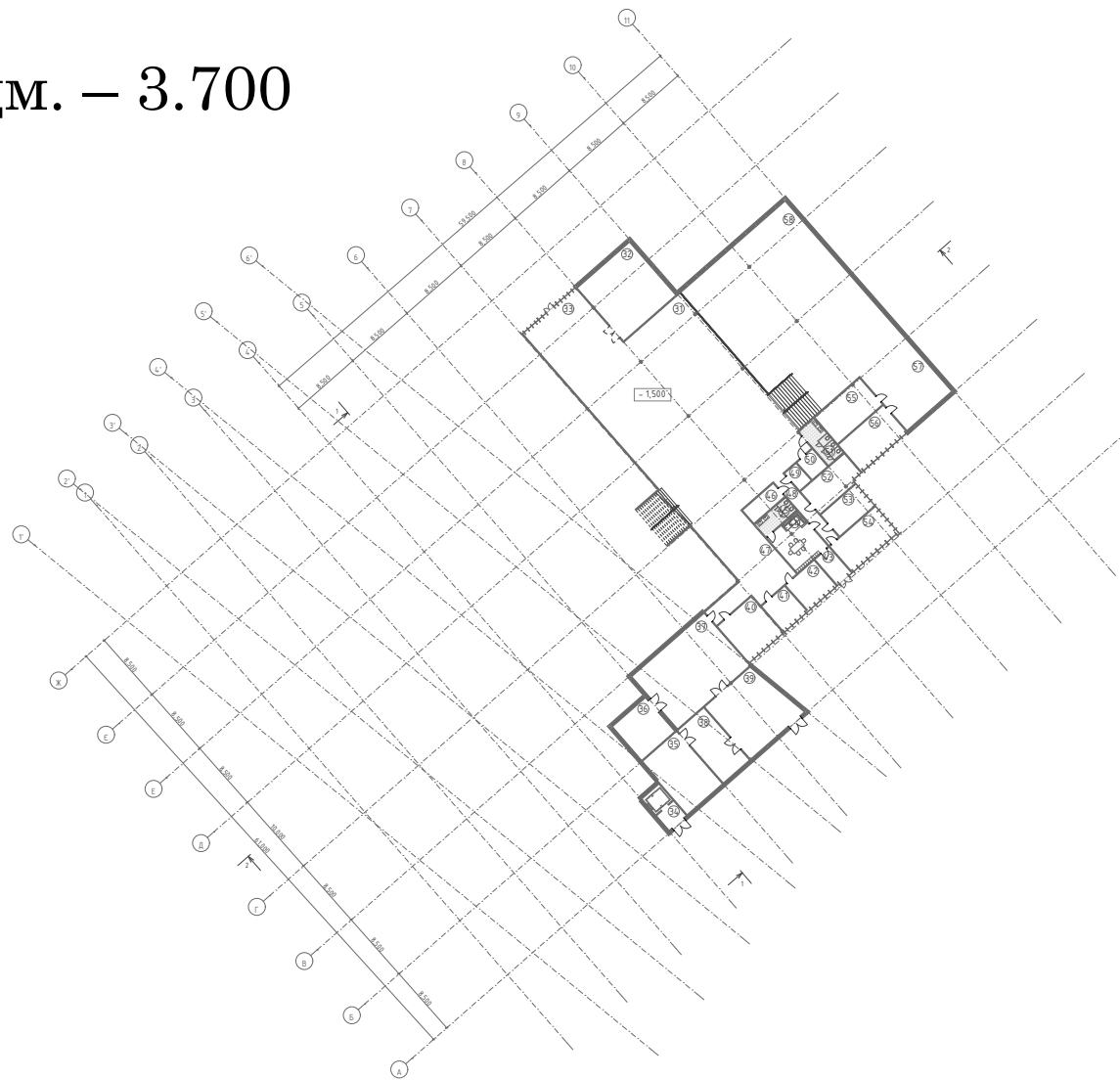

Схема озеленення даху

Експлікація											
31	Постійна експозиція	442,26	38	Приймальна експонатів з ізолятором	33,62	45	Санвузол для персоналу	9,65	52	Приміщення адміністрації	22,79
32	Мала кінолекційна зала	68,06	39	Приміщення для зберігання	64,52	46	Комора	9,82	53	Кабінет для наукової роботи	17,85
33	Зона відпочинку	70,89	40	Реставраційна майстерня	29,49	47	Коридор	33,22	54	Кабінет для наукової роботи	26,80
34	Завантажувальна	13,44	41	Майстерня	13,96	48	Коридор	15,19	55	Приміщення адміністрації	28,67
35	Приміщення для зберігання експонатів	44,70	42	Столярна майстерня	16,79	49	Технічне приміщення	4,86	56	Приміщення адміністрації	28,18
36	Приміщення для зберігання експонатів	29,56	43	Тамбур	8,92	50	Технічне приміщення	6,46	57	Зона відпочинку	59,00
37	Фондосховище	95,84	44	Кімната персоналу	26,43	51	Санвузол	12,57	58	Постійна експозиція	329,62

Основні формально-композиційні прийоми інтеграції новобудови в історичне середовище:

симбіоз або
об'єднання нового
об'єкта; з історичним
середовищем

підгонка або
адаптації
середовища

контраст

Підходи до розробки нових будівель і споруд історичного середовища

Визначення домінуючої
цінності історичного
середовища

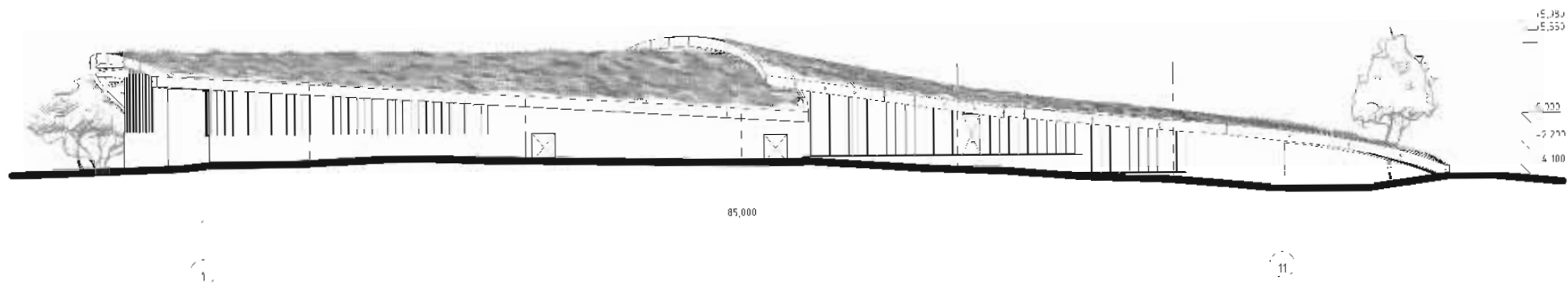
Визнання домінуючої
цінності локальних
фрагментів історичного
середовища

Визначення домінуючої
цінності нових

Принципи будівництва в історичному контексті

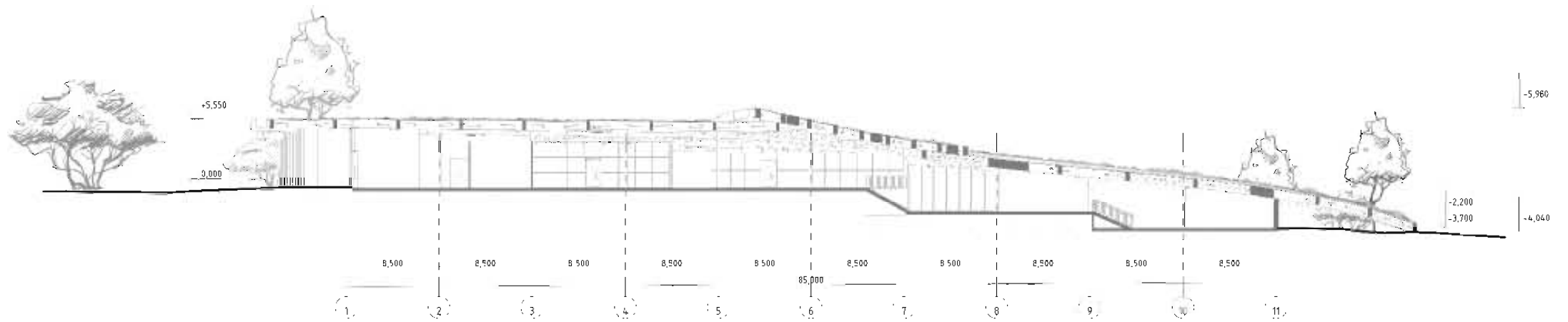
Фасад в осях 1-1
М 1:200

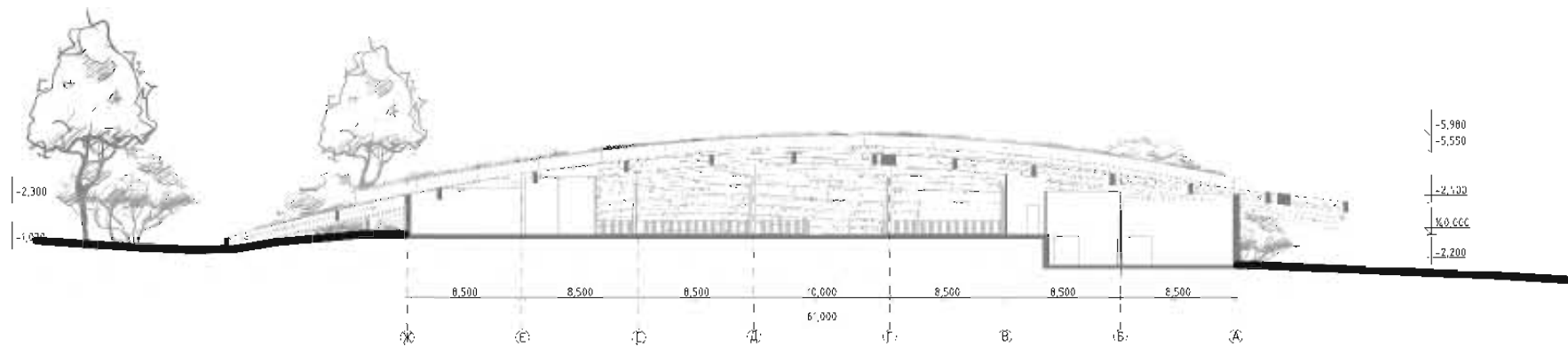
Фасад в осях Ж-А
М 1:200

Розріз 2-2
М 1:200

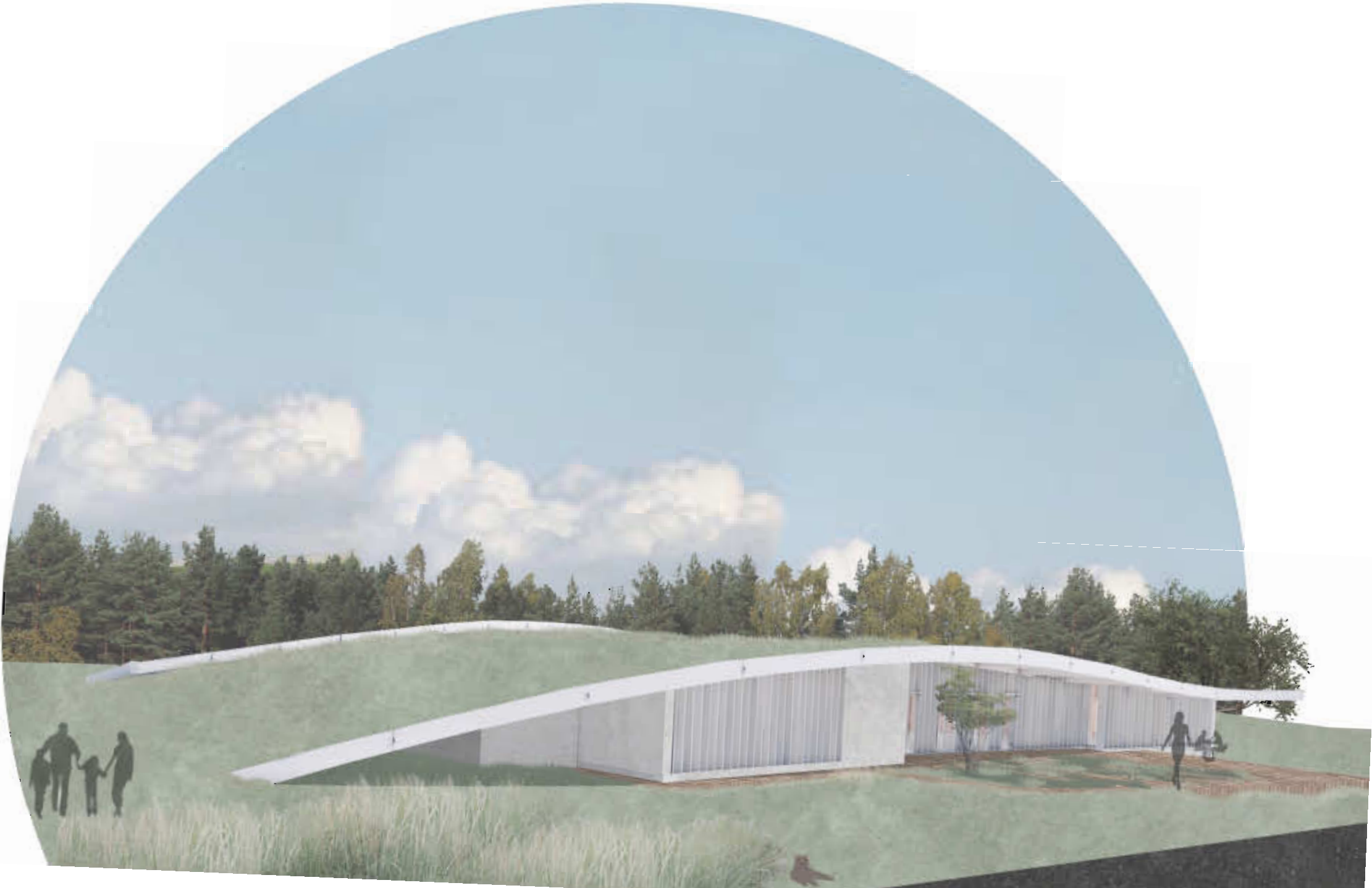

Розріз 1-1
М 1:200

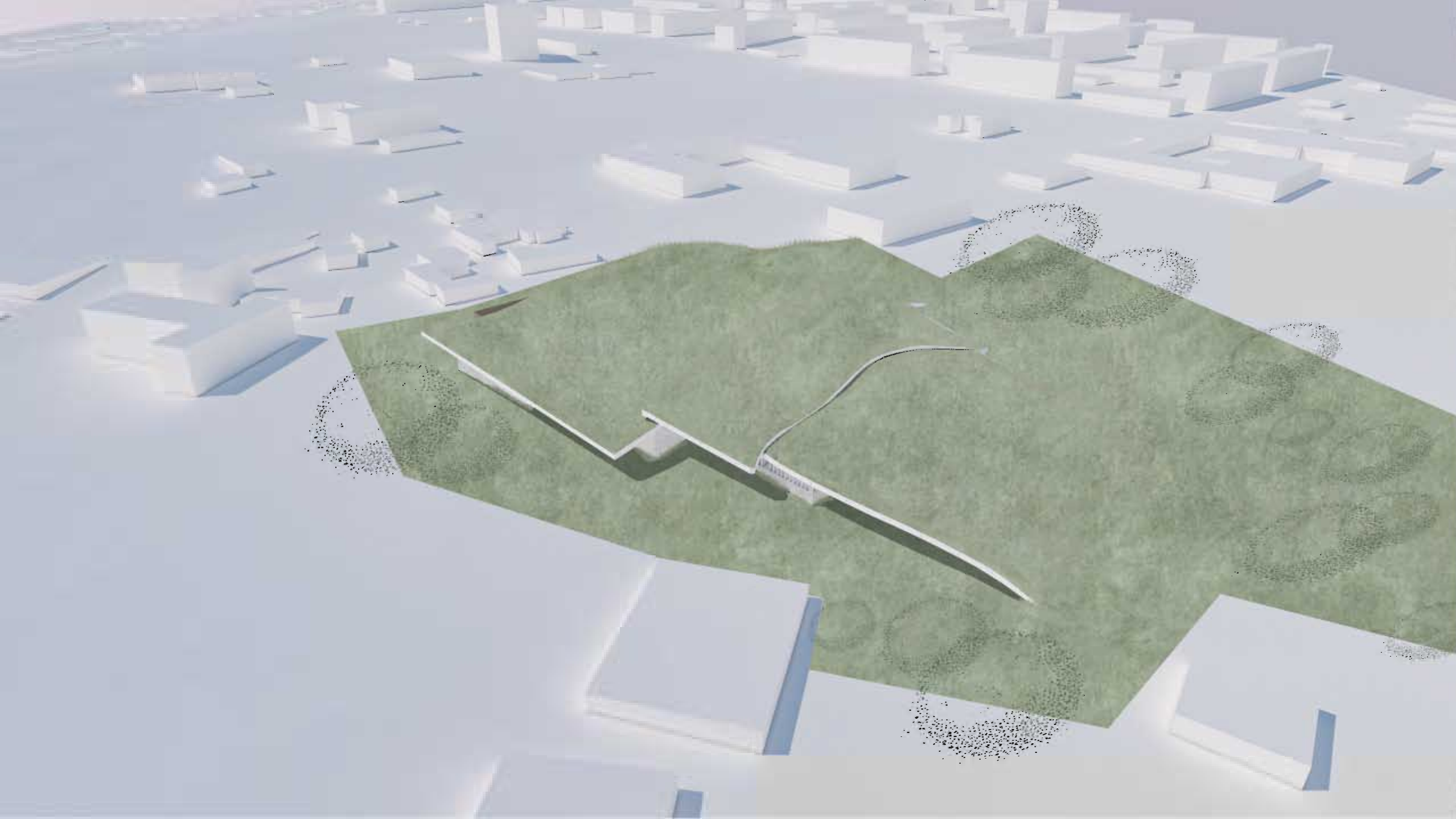

Reception

 info

Висновки до 3 розділу

Зростання ролі історичних міських осередків у містобудівній організації вказує на необхідність враховувати їх історичний та культурний потенціал при розвитку міст та населених пунктів. Збереження історичних будівель та архітектурних елементів, а також забезпечення доступу до культурних ресурсів є важливими аспектами цього процесу.

Проектування нової архітектури в гармонійному поєднанні з існуючою архітектурою неможливе без слідування певним принципам, знання яких дозволить уникнути багатьох помилок.

Музейний комплекс в історичному міському середовищі може виконувати різні функції. Він служить не тільки місцем збереження та виставки цінних артефактів, але й платформою для навчання, досліджень і культурного обміну. Музейний комплекс допомагає підвищити привабливість міста як місця для відвідування та інвестицій.

В історичних міських осередках планування та композиція простору відіграють ключову роль у збереженні аутентичності та створенні гармонійного середовища. Вони повинні враховувати історичну структуру, узгоджуватися з традиційними вуличними мережами та зонами, інтегрувати природні елементи та зелені простори. Відповідне планування сприяє створенню затишного середовища для проживання, прогулянок та комерційних діяльностей. Композиція простору, така як розміщення будівель, проспектів, площ та скверів, впливає на візуальний образ міста та взаємодію його елементів.

Містобудівна діяльність має великий вплив на регенерацію історичних міських осередків. Це може включати реставрацію та реконструкцію історичних будівель, створення нових просторів для комерційних, культурних та соціальних цілей, встановлення необхідної інфраструктури та розширення зелених зон.

Принципи дематеріалізації та ренатуралізації використовуються для інтеграції будівель з природним ландшафтом, створення гармонійного середовища та забезпечення енергоефективності. Збереження та відновлення природних елементів, таких як річки, ставки, дерева, чагарники та інші рослини. Такі природні елементи можна інтегрувати в дизайн музейного комплексу, створюючи природні оазиси та екологічно чисті зони.

Загальні висновки

Історичний міський ландшафт є цінним ресурсом, який надає місту свою унікальну ідентичність та сприяє збереженню образу історії та культури минулих епох. Це архітектурні пам'ятки, вулички, площі та інші елементи, що розкривають багатство минулого міста.

У сучасних містах, які постійно трансформуються та розвиваються, виникають конфлікти між потребою збереження історичного середовища і необхідністю впровадження нових проєктів. Це може створювати напругу між збереженням культурних цінностей та економічними потребами міста.

Враховуючи потреби сучасного суспільства, необхідно розглядати історичні будівлі як частину сучасного простору, де відбувається взаємодія старого та нового. Інтеграція історичних будівель з новими архітектурними рішеннями створює унікальний синтез, який доповнює історичний контекст міста.

Збереження і контроль історичних міських осередків мають велике значення для збереження культурної спадщини та формування національної ідентичності. Це допомагає зберегти унікальний образ міста, його історичну цінність та привабливість для туристів.

При проектуванні і будівництві в історичних ареалах важливо дотримуватись принципів збереження основних елементів та архітектурних стилів історичного середовища. При цьому можна впроваджувати сучасні технології та матеріали, але з урахуванням гармонійного вписування їх у контекст історичного об'єкта.

Проектування нової архітектури в гармонійному поєднанні з існуючою архітектурою вимагає уважного дотримання певних принципів. Аналіз багатого історичного досвіду формування архітектурних ансамблів та систематизація сучасного досвіду дозволили виділити основні формально-композиційні прийоми інтеграції новобудови в історичне середовище.

Застосування дематеріалізації та ренатуралізації є одними з принципів для збереження історичних будівель та елементів.

Інтеграція природних елементів, таких як парки, сади, водні об'єкти та інші, в дизайн музейного комплексу допомагає створити гармонійне середовище, що сприяє релаксації та збереженню природи. Вона також додає новий вимір історичному середовищу та надає йому додаткову цінність.

Естетичні аспекти також мають велике значення при проектуванні музейного комплексу в історичному міському ландшафті. Гармонійне вписування нових будівель та інфраструктури в історичний та природний контекст допомагає зберегти красу та унікальність міського простору.

Використання екологічно сталих технологій та підходів є важливим аспектом при проектуванні музейного комплексу. Використання енергоефективних систем, відновлюваних джерел енергії та інших екологічних рішень сприяє збереженню природних ресурсів і зменшенню негативного впливу на довкілля.